

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 17722
Tarih : 30.03.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını arz ve talep ederim. 30/03/2022

Gülüstan Kılıç KOÇYİĞİT

Muş Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Açlık grevi eylemleri, Türkiye hapishanelerinde sıkça duyulan düşünce ve ifade yöntemidir. Hiç şüphesiz bu yöntem yaşanan hak ihlallerinin sonlanması ve kamuoyunda ses getirmesi, harekete geçilmesi adına yapılmaktadır. Türkiye hapishanelerinde 1996, 2000, 2012 yıllarında gerçekleştirilen kitlesel açlık grevleri eylemleri bu minvalde gerçekleşmiştir. Türkiye hapishanelerinde son yaşanan açlık grevi eylemlerine örnek vermek gerekirse; Türkiye tarihinde yaşanan en uzun soluklu açlık grevi olarak tanımlanan ve Abdullah Öcalan'ın tecrit koşullarının ortadan kaldırılması ile Kürt sorununda müzakereye dayalı bir çözüm sürecinin başlatılması için 8 Kasım 2018 tarihinde 27. Dönem Hakkâri Milletvekili Leyla Güven'in başlatmış olduğu açlık grevi eylemi 27 Kasım'da süresiz-dönüşümlü bir biçimde ve 16 Aralık'tan itibaren de süresiz-dönüşümsüz şekilde mahpuslar tarafından desteklenmişti. Daha sonra 15 kişinin 30 Nisan'da, 15 kişinin de 10 Mayıs'ta ölüm orucuna başladığı açıklanmıştı. Leyla Güven'in başlatmış olduğu eylem 200 gün sürmüştü ve ne yazık ki o dönem birçok mahpus yaşamlarına son vermişti. Yine benzer bir şekilde adil yargılanma talebi ile başlatmış olduğu açlık grevini daha sonra ölüm orucuna çeviren İstanbul Barosu avukatlardan Ebru Timtik ölüm orucunun 238. Gününde 27 Ağustos 2020 tarihinde yaşamını yitirmişti. Son olarak yakın dönemde Abdullah Öcalan'a yönelik İmralı Cezaevi'nde uygulanan tecritin sona ermesi ve

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme	
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih: 31 Mart 2022		Esas No: 2/4348

T B M M
KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIĐI
3 0 Mart 2022
Numara:

TBMM
GENEL EVRAK
3 0 Mart 2022
No. 992686
EBYS'ye AKTARILMIŐTIR

hapishanelerde özellikle pandemi döneminde artan hak ihlallerinin sonlanması adına 27 Kasım 2020 tarihinde süresiz-dönüşümlü olarak 5 günlük periyotlar şeklinde başlatılan ve 290. günde sonlanan açlık grevi eylemi de bir protesto şekli olarak mahpusların taleplerini duyurmaya çalıştıkları yöntemlerden biri olarak tarihte yerini almıştır. Belirtmiş olduğumuz bu yöntemin sonucunda birçok mahpusa hücre cezası gibi çeşitli disiplin cezaları verildiği mahpusların şartlı tahliye olma haklarının keyfi biçimde engellendiği gerek avukatları aracılığıyla gerek aileleri aracılığıyla öğrenilmektedir. Kanun teklif metnimizin içeriğini oluşturacak olan bu disiplin cezaları 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkında Kanunun ‘Disiplin Ceza ve Tedbirleri, Ödüllendirme’ başlıklı sekizinci bölümünde ele alınmıştır. Bu bölümün 40. Maddesinde sayılanların mahpuslarca yapılması karşılığında bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verileceği belirtilmiştir. Sayılanlar arasında açlık grevi yapmış olmanın da etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası ile sonuçlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca bu cezanın içeriği yine 40. Maddesinin ilk fıkrasında ‘...*hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılması*’ şeklinde belirtilmiştir. 40. maddenin 2. Fıkrasının g bendinde belirtilen ve bizim kanun teklifi ile değişiklik talebinde bulunduğumuz hüküm, Anayasa Mahkemesi’nin 2013/6 Esas ve 2013/111 Karar Numaralı Genel Kurul Kararı’na konu olmuştur. Çankırı İnfaz Hâkimliği (E.2013/6) ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi (E.2013/107) tarafından iptal istemiyle açılan davalarda Anayasa Mahkemesi red yönünde karar açıklamıştır. Ne var ki verilen kararda karşı oy ile karara katılmadığını belirten üyeler, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Muamele Kurallarından söz ederek ‘*disiplin suçu oluşturan eylemlerin, uygulanabilecek tür ve sürelerinin, bunları vermeye yetkili makam gibi konuların ancak yasa ve yetkili makam düzenlemeleri ile ve de sanığın ancak isnat edilen suç ile ilgili bilgilendirilerek ve savunma imkanı tanınarak cezalandırılabileceği aksi halin insani bir infaz sistemi olarak ifade edilemeyeceğini*’ açıklamışlardır. Yine disiplin cezasına konu edilen “açlık grevi yapmak” fiili davranışında, eylemin nitelenmesi konusunda mutlak kabul edilmiş bir tanım bulunmadığı ifade edilmiştir. Karşı oyda belirtilen bir başka husus ise açlık grevlerinin de bir protesto biçimi olduğu ve amaca ulaşmada bir yöntem olduğu şeklindedir. Nitekim bizce de açlık grevi eylemleri düşünce ve ifade özürlüğüne tezahürüdür.

Belirtmek gerekli bir başka nokta ise açlık grevlerinin bir tür direnme yöntemi olduğu konusudur. Konuya dair Hukukçu Murat Sevinç tarafından ele alınan makalede direnme hakkının pozitif tüzeye, Amerikan ve Fransız devrimleriyle girdiği, yaklaşık iki yüz yıldır insan haklarıyla ilgili çok sayıda belgede yer aldığı belirtilmektedir. Örneğin, 1776 Amerikan

Bağımsızlık Bildirgesi, 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, 1948 BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde direnme hakkına yer verilmiştir. İnsan Hakları Bildirgesi'nin başlangıcında, *"...İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmamaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunması temel bir zorunluluk olduğuna göre ..."* sözleri yer almaktadır. Nitekim ulusalüstü belgelerden biri olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. ve 10. maddesinde yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın düşünce ve kanaat hürriyeti başlıklı 25. ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin yer aldığı 26. maddesi de açlık grevi eylemleri kapsamında değerlendirilmesi gerekli hükümlerdir. Açlık grevi eylemlerinin yasada belirtilmediği halde suç olarak ele alınması ve mahpusların bu eylemi sergiledikleri takdirde cezalandırma ile karşı karşıya bırakılması temel hakların ihlali anlamını taşımaktadır. Hakların sınırlandırması anlamına gelen bu düzenlemenin yasadan çıkartılması önemli bir ihtiyaçtır. Tüm bu açıklanan nedenlerle, açlık grevi eylemi yapmış olmanın sonucu olarak cezalandırmaya dönük bir yaptırım öngörülmesi ve cezanın öngörülemez bir biçimde keyfi olarak genişletilmesi Anayasa'ya ve ulusalüstü belgelerle korunan haklara aykırıdır. Bu sebeplerle ilgili hükmün yasa metninden çıkartılmasını arz ve talep etmekteyiz.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Değişiklikle tutuklu ve hükümlülerin düşünce ve ifade özgürlüğüne keyfi müdahalelerin önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 40'ıncı maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.